

ІННОВАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО - ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ

Постановка проблеми у загальному вигляді. Проблема інноваційного підприємництва, одна зі складових економічної ефективності діяльності підприємств туристичної сфери є актуальною. Великою мірою це визначається впливом економічної кризи на підприємства малого та середнього бізнесу. Тому, удосконалення механізму управління підприємствами туристичної сфери, а особливо за допомогою інновацій, могло би бути одним із засобів швидшого виходу з кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових дослідженнях Головань С.І.[1], Гуткевич С.О.[2], Дафт Р.Л.[3], Кифяк В.Ф.[4], Лагунова Т.У., Кашуба Ю.Ю.[5], Мельник Л.Г. [6], Майорова [7], Рудяк Ю., Кузнецов В., Клименко А. [8], Шваб Л.І [9], та інших вчених багато уваги приділено інноваційному підприємництву. Інновації - це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно - технологічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що вагомо поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблема економічної ефективності діяльності підприємств сьогодні є надзвичайно актуальною. Перспективними щодо подальших досліджень цієї проблеми є запровадження управлінських інновацій у підприємствах туристичної сфери - як одного із засобів виходу з кризи.

Мета дослідження. Обґрунтувати необхідність запровадження управлінських інновацій в діяльності підприємств туристичної сфери та виробити рекомендації по їх впровадженню.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підприємства в часі економічної кризи потребують нового підходу до організації підприємницької діяльності. Саме новаторство та новизна — невід'ємні риси підприємництва, які є надзвичайно актуальними сьогодні для підприємств туристичної сфери.

Пошук нових ідей, їх реалізація підприємцями малого та середнього бізнесу – це одне з самих складних завдань. Складність пошуку нових ідей, їх реалізація вимагає від підприємців вміння творчо мислити та знаходити найефективніші управлінські рішення.

Серед негативних факторів, які не сприяють розвитку систем управління у підприємствах туристичної сфери такі:

- вплив бюрократичної системи при отриманні дозвільних документів для здійснення підприємницької діяльності, в т.ч. для викупів об'єктів туристичної сфери;
- високі процентні ставки на необхідні для підприємницької діяльності кредитні ресурси;
- короткі терміни повернення даних кредитів, що збільшують ризик та невизначеність в діяльності підприємств;
- продаж землі під забудову об'єктів туристичної сфери (готелі, кемпінги, ресторани, бари, кафе, та ін.) по надто високим цінам;
- низька мотивація підприємців в силу частих змін в податковій політиці;
- невисокий професійний рівень підлеглого персоналу туристичних підприємств;
- не прогнозована політика НБУ, коливання валюти відносно долара чи євро;
- стандартний підхід щодо визначення процентних ставок при отриманні кредитів різними підприємцями;
- оптимальні процентні ставки по оподаткуванню діяльності підприємств туристичної сфери;
- не використання в повній мірі ресурсозберігаючих технологій в процесі будівництва об'єктів туристичної сфери;
- низька купівельна спроможність населення України;
- недостатня поінформованість туристів із зарубіжних країн про інші культурні цінності України (окрім великих міст: Київ, Львів, Одеса, Харків, тощо);
- питання безпеки туристів;
- низька якість сервісу у підприємствах туристичної сфери;
- неефективна цінова політика.

І цей список можна продовжувати. Тому актуальним, беручи до уваги таку велику кількість стримуючих факторів, які заважають ефективному розвитку в діяльності підприємств туристичної сфери є інноваційне підприємництво.

«Інноваційне підприємництво – це особливий новаторський процес створення чогось нового, процес господарювання, в основі якого лежать: постійний пошук нових можливостей, орієнтація на інновації».[1, с.193] Лише за допомогою інноваційного підприємництва, а це економічний процес, можна запропонувати на ринок кращі туристичні послуги, кращу продукцію, підвищити якість обслуговування клієнтів, тощо.

У діяльності підприємств туристичної сфери такими видами інноваційного підприємництва могла б бути інноваційна продукція, інновації технологій та соціальні інновації. Наприклад, нові туристичні центри.

“Туристичний центр - це місце відпочинку туриста, яка об’єднує всі його рекреаційні можливості: природні, культурно-історичні, екологічні, етнічні, соціально-демографічні, інфраструктурні.”[2, с.89].

Нові туристичні центри могли б включатись до складу туристичного продукту.

«Туристичний продукт – попередньо розроблений комплекс туристичних послуг, які об’єднують у собі не менше ніж три послуги, які реалізуються чи пропонуються до реалізації по певній ціні, в склад якого включені послуги перевезення, послуги розміщення і інші туристичні послуги не зв’язані з перевезенням і розміщенням».[3, с.10].

Такими новими туристичними центрами для туристів, як вітчизняних так і зарубіжних могли б бути маловідомі місця для туристів, які варто відвідати. Наприклад, у Волинській області, Ківерцівському районі, смт. Олика – замок Радзивілла (1563 р.), як один з перших в Україні квадратних бастионних замків. Іншими прикладами інноваційної продукції, яка могла б мати збут у туристів, а особливо на теренах західного регіону України, - петриківська вишивка. З початку XIX ст. у смт. Петрівка Дніпропетровської області почало розвиватись художнє ткацтво. «Упродовж століття сформувався своєрідний петриківський орнамент...».[4, с.70].

Іншим новим туристичним центром могло б бути смт. Побузьке, Голованівського району, Кіровоградської області. Воно відоме музеєм ракетних військ стратегічного призначення. Цей рідкісний музей є третім у світі. [4, с.84].

І, звичайно, на ринку туристичних продуктів знайомство з таким новим туристичним центром було б цікавим. Це б дозволило туристичним підприємствам отримати додатковий прибуток, а туристам збагатитися новими знаннями, приємними враженнями.

Вартує на увагу також смт. Буймерівка, Охтирського району, Сумської області. У цьому невеликому селищі серед столітнього лісу на березі р. Ворскла розташований єдиний в Україні «spa-курорт». І таких прикладів нових туристичних центрів можна привести ще багато.

Іншою складовою інноваційного підприємства є інновації технологій.

«Інновації технологій - це процес оновлення виробничого потенціалу, направлений на підвищення продуктивності праці і економією енергії, сировини та інших ресурсів, що в свою чергу дає можливість збільшити прибуток фірми, удосконалити техніку безпеки, провести міроприємства по захисту оточуючого середовища і т.д» [1, с.193.]

Такими інноваційними технологіями в діяльності підприємств туристичної сфери могло б бути управління знаннями. Під “управління знаннями” розуміємо систематичні зусилля направлені на пошук, організацію і використання інтелектуального капіталу компанії, а також формування культури безперервного навчання і обміну знаннями з тим, щоб кожна нова дія в компанії здійснювалась на базі отриманої раніше інформації.[2, с.97].

Одним із засобів, що дає можливість управляти знаннями є «Інтернет».

Засобами, що дають можливість управляти знаннями є «Інтранет» і «Екстранет».

«Інтранет» - це внутрішня комунікаційна система в підприємстві, яка працює по принципу інтернету. Але така система є доступною лише для працівників даного підприємства. За допомогою порталу управління знаннями в «Інтранеті» персонал туристичного підприємства може:

- економити час, який необхідний для пошуку тієї чи іншої інформації;
- отримати необхідну інформацію про своїх клієнтів;
- здійснити обмін необхідними документами;
- провести необхідні консультації;
- систематизувати знання персоналу;
- ознайомитись з фінансовою звітністю підприємства на якому він працює;
- покращити економічну ефективність діяльності підприємства.

Існує ще «Екстранет».

«Екстранет» - це зовнішня комунікаційна система. Вона є доступною для працівників декількох організацій. За допомогою «банку даних» та «розкопки даних» на підприємстві зберігають та використовують «дані». Це дає можливість персоналу підприємства згрупувати та узагальнити інформацію, створити знання.

«Знання, які можна систематизувати, фіксувати в письмовому вигляді і зберігати в базах даних, називаються явно заданими знаннями.»[2, с.769]

«Управління знаннями», як складова економічної ефективності діяльності підприємств, передбачає також створення бази даних, т.б. «інформаційного сховища». Всі працівники підприємства мають прямий доступ до такої «бази даних».

Переваги «інформаційного сховища»:

- в ньому об’єднані всі «дані», якими володіє підприємство;
- працівники мають змогу знайти у ньому відповіді на запитання, які їх цікавлять та ефективніше вирішувати поставлені перед ними завдання за допомогою інформаційного «сховища» та інформаційної «розкопки даних»;
- працівники підприємства зможуть переглянути необхідні їм «дані», а щодо конкретного завдання виробити рішення чи розрішити проблему.

Одною зі складових інноваційного підприємництва в частині «управління знаннями» є також інвестування у людський капітал. Цей вид інвестування сприяє підвищенню компетентності персоналу, збільшує його віддачу при виконанні певних управлінських функцій, а значить підвищує економічний ефект діяльності підприємства. Тому, як частковий висновок, можна зауважити те, що цінність людини, персоналу підприємств туристичної сфери

впливає на економічний розвиток цих підприємств, на їх економічну ефективність, навіть, більше ніж можливо всі інші фактори виробництва разом узяті.

Але «управління знаннями» та інвестування в персонал не відбувається само по собі.

Ще одним фактором, який позитивно може вплинути на економічну ефективність діяльності підприємств є розуміння його керівництва, що економічні результати не менш сумісні із соціальними, а й часто від них залежать.

Іншим видом інноваційного підприємництва є соціальні інновації.

«Соціальні інновації» - це процес планомірного покращання гуманітарної сфери підприємництва. [1, с.194].

Соціальні інновації в підприємствах туристичної сфери дають змогу:

- створити нові робочі місця в певному окремо взятому регіоні;
- забезпечити заробітною платню персонал даного підприємства;
- частково зняти соціальну напругу в даному регіоні,
- забезпечити платежі до місцевого бюджету;
- пропонувати такі туристичні продукти, які потребує ринок;
- тощо.

В часі сьогоденної економічної кризи в Україні, скорочення робочих місць, зниження зарплати та її реальної купівельної спроможності частина людей перед вибором: що робити?

Певна категорія цих людей, активних, самодостатніх, підприємливих, - відчуває в собі сили до організації власної підприємницької діяльності. Одним з напрямів такої організації діяльності і є туристична сфера.

Актуальність впровадження інновацій в діяльність підприємств туристичної сфери визначається ще й тим, що зміни в структурі економіки України неминучі та необхідні.

Ці структурні зміни будуть визначатися в певній мірі створенням нових підприємств (малих, середніх), які будуть пропонувати нові туристичні продукти та туристичні послуги.

Тому не завжди треба шукати інвесторів за межами України. До діяльності у підприємствах туристичної сфери виявляють зацікавленість і вітчизняні інвестори чи групи таких інвесторів.

Висновки.

1. Впровадження інновацій у діяльність підприємств туристичної сфери сьогодні є надзвичайно актуальним та може бути одним із засобів виходу їх з кризи.

2. Основні види інноваційного підприємництва: інноваційна продукція, інновації технологій та соціальні інновації.

3. Управління знаннями в діяльності підприємств туристичної сфери – один з різновидів інновації технологій.

Література

1. Головань С.И. Бизнес- планирование : учебное пособие.- Ростов-на-Дону: Феникс, 2002.-230с.
2. Гуткевич С.О. Організація управління інноваційним процесом .- Вид-во Європейського Університету. Київ.
3. Дафт Р.Л., Менеджмент.-Пітер, 2008.-861с.
4. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні.- Чернівці: Книги- XXI, 2003,-300с.
5. Лагунова Т.І., Кашуба Ю.Ю, 500 чарівних куточків України, які варто відвідати".- Книжковий клуб Клуб сімейного дозвілля, 2007.-415С.
6. Мельник Л.Г. Економіка підприємства: Підручник. Суми: ВТД Університетська книга 2004.-648 с.
7. Майорова В.г. Інноваційна діяльність: навчальний посібник.-К.,;УУЛ, 2003-376С.
8. Рудяк Ю., Кузнецов В., Клименко А., Усе про облік та організацію туристичної діяльності.-Фактор, 2007.-272с.
- Шваб Л.І. Економіка підприємства: навчальний посібник.-К.Ж Каравелла, 2004.-568с